

Ντίνα Ντμίτροβιτς¹
Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου
Φιλολογική Σχολή

Μάρθα Λαμπροπούλου²
Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου
Φιλολογική Σχολή

Βόικαν Στόιτσιτς³
Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου
Φιλολογική Σχολή

ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΥΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ COVID-19 ΣΤΟΝ ΣΕΡΒΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Η εργασία αυτή επιχειρεί να διερευνήσει την απεικόνιση του πρώτου κύματος της πανδημίας του COVID-19 στον σερβικό και στον ελληνικό Τύπο. Πιο συγκεκριμένα, επίκεντρο αποτελεί το βίωμα της νόσου, όπως αυτό βρήκε έκφραση μέσα από τον μεταφορικό λόγο, σκιαγραφώντας έτσι έναν χάρτη με το πώς αρχικά έγινε αντιληπτή μεταφορικά η πανδημία στη σερβική και στην ελληνική κοινότητα, αντίστοιχα. Αναλυτικότερα το εμπειρικό μέρος συμπεριλαμβάνει την καταγραφή και συγκριτική ανάλυση μεταφορών που χρησιμοποιήθηκαν σε άρθρα σερβικών και ελληνικών εφημερίδων το διάστημα Μαρτίου–Δεκεμβρίου 2020. Πρωταρχικός στόχος είναι να διαπιστωθεί εάν η πανδημία αποδόθηκε μέσω συγκεκριμένων πλαισίων (Fillmore 2006), και μετέπειτα να εξετασθεί ο βαθμός που η απεικόνιση της νόσου συνοδεύεται από μια συγκεκριμένη πολιτισμική έκφανση και αν η έκφανση αυτή διαφέρει αισθητά στις δύο κοινότητες. Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στην επέκταση της σημασίας των λεξιλογικών μονάδων ανάλογα με την κατάσταση (Fauconnier & Turner 2002: 25–7), αλλά και στο συγκείμενο (context dependency), καθώς και στην πραγματική γλωσσική χρήση (Geeraerts 2006: 2–20).

Λέξεις-κλειδιά: COVID-19, Σερβικός και Ελληνικός Τύπος, Μεταφορές, Εννοιοποίηση

¹ dina_dotlic@hotmail.com

² marthalamp@gmail.com

³ vojkan@hotmail.com

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγκεκριμένη εργασία θα διερευνήσει την απεικόνιση του πρώτου κύματος της πανδημίας του COVID-19 στον σερβικό και στον ελληνικό Τύπο. Το βίωμα της νόσου εξετάζεται δηλαδή στη σερβική και στην ελληνική κοινότητα, αντίστοιχα μέσω του δημόσιου λόγου. Ως εκ τούτου, επιλέχθηκαν εφημερίδες και χρησιμοποιήθηκαν ψηφιακά άρθρα σερβικών και ελληνικών εφημερίδων του έτους 2020, όπου η παγκόσμια κοινότητα ήρθε αντιμέτωπη με το πρώτο δυνατό κύμα της πανδημίας που συνοδεύτηκε από διαστήματα καραντίνας (lockdown). Για την καταγραφή του υλικού και τη συγκριτική ανάλυση μεταφορών και μετωνυμιών θα υιοθετηθεί το θεωρητικό πλαίσιο της Γνωσιακής Γλωσσολογίας και της Σημασιολογίας, και βασικός στόχος είναι να διαπιστωθεί εάν η πανδημία αποδόθηκε μέσω ενός συγκεκριμένου γλωσσικού πλαισίου, όπως προαναφέρθηκε, και μετέπειτα στόχος είναι να εξετασθεί ο βαθμός που η απεικόνιση του κορονοϊού συνοδεύεται από διαφορετική πολιτισμική έκφραση στις δύο κοινότητες.

2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Το είδος του λόγου που εξετάζεται απαιτεί να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην επέκταση της σημασίας των λεξιλογικών μονάδων ανάλογα με την περίπτωση (Fauconnier & Turner 2002: 25–27). Η περίπτωση αντιμετωπίστηκε ως μια επίθεση ενός ιού, ως μια παγκόσμια απειλή και ως μια ζοφερή περίοδος που επηρέασε την κανονικότητα όλης της ανθρωπότητας.

Ενδεικτικά, οι εννοιολογικές μεταφορές (αντιστοιχίσεις) οι οποίες έχουν καταγραφεί από άλλες έρευνες και καταγράφηκαν και στα άρθρα που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι ακόλουθες: ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΑΝΤΙΠΑΛΟΣ (DISEASE AS AN OPPONENT), ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΜΑΣΤΙΓΑ (DISEASE AS PLAGUE), ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΣΚΟΤΑΔΙ (DISEASE AS DARKNESS), ΘΑΝΑΤΗΦΟΡΟΣ ΙΟΣ (THE KILLER VIRUS), Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΚΤΗΜΑ (DISEASE IS A POSSESSION), ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (Semino, Demjén & Demmen 2018· Wallis & Nerlich 2005· Miller 2010· Hauser & Schwarz 2020). Όπως αποτυπώνεται στη μεταφορά γενικευτικού επιπέδου: ΟΙ ΜΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ (ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ) ΕΙΝΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ (Kövecses 2002). Γενικά, η ΑΣΘΕΝΕΙΑ λειτουργεί ως ένα ιδιαίτερα δημοφιλές πεδίο-πηγή για διάφορες μεταφορικές αντιστοιχίσεις.

Οι συγκεκριμένες εννοιολογικές μεταφορές που εντοπίσαμε δημιουργούνται μέσα από συστηματικές αντιστοιχίσεις (mappings) ανάμεσα σε δύο γνωσιακά πεδία (domains): (1) ένα λιγότερο προσβάσιμο και ανοίκειο (2) ένα πιο προσιτό, οικείο πεδίο. Δηλαδή για να προκύψει μια αντιστοίχιση (mapping), από το οικείο πεδίο-πηγή (source domain) μεταφέρονται ή αντιστοιχίζονται ορισμένα χαρακτηριστικά ή ιδιότητες στο λιγότερο οικείο πεδίο-στόχο (target

domain), έτσι ώστε «τα φυσικά πεδία να λειτουργούν ως πηγές για τα πιο αφηρημένα πεδία-στόχους» (Kövecses 2020: 5).

Η χρήση αυτών των μεταφορικών σχημάτων θα δούμε ότι είναι ιδιαίτερα συχνή τόσο στον ελληνικό όσο και στον σερβικό δημοσιογραφικό λόγο που αφορά την πανδημική νόσο του κορονοϊού καλλιεργώντας κυρίως ένα αίσθημα φόβου και απειλής στις δύο κοινότητες.

Ο δημοσιογραφικός λόγος που εξετάζουμε απευθύνεται σε ένα ευρύ και ετερογενές κοινό (Γιαλαμπούκη 2008: 8) και δεν αφορά μόνο στην ενημέρωση των πολιτών. Ο δημοσιογραφικός αυτός λόγος είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια απλή πληροφόρηση, διότι δεν είναι ιδεολογικά ουδέτερος, αλλά διαμορφώνεται με βάση το επικοινωνιακό πλαίσιο και φαίνεται να αξιοποιείται επίσης πολιτικά ως ελεγκτικός μηχανισμός από τις πολιτικές δυνάμεις που διαθέτουν επιρροή (Πολίτης 2001: 1). Η στρατηγική που ακολουθήθηκε τόσο από τους Έλληνες πολιτικούς όσο και τους Σέρβους και αποτυπώθηκε στα διάφορα άρθρα ήταν εκείνη των σκληρών μέτρων και της αυστηρής καραντίνας μπροστά στον αόρατο και επικίνδυνο ιό.

3. Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ

Μέσα από τα παραδείγματα που θα αναλυθούν θα διαπιστώσουμε ότι ο φόβος πολιτικοποιείται. Σύμφωνα με τη Silaški (στο Stevanović 2022), «αν και συνήθως θεωρούνται ακίνδυνα διακοσμητικά στοιχεία στη γλώσσα, οι μεταφορές αυτές δεν είναι μόνο ένα γλωσσικό (φαινόμενο), αλλά, πρώτα απ' όλα, ένα δυνατό γνωστικό εργαλείο». Στο σχετικό άρθρο για τις μεταφορές ως γλωσσικούς μηχανισμούς αναφέρει ότι μ' αυτές μπορεί κανείς «να επιβάλει έναν συγκεκριμένο τρόπο σκέψης, να χειραγωγήσει την κοινή γνώμη και να διαμορφώσει την πραγματικότητα σύμφωνα με τη βούληση αυτών που έχουν κοινωνική δύναμη» (Silaški στο Stevanović 2022).

Όπως θα φανεί στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια της πανδημίας, τα πιο συχνά γλωσσικά μέσα στις δηλώσεις των πολιτικών, των ιατρών και των δημοσιογράφων ήταν οι μεταφορές του πολέμου τόσο στα ελληνικά όσο και στα σερβικά. «Είμαστε σε έναν πόλεμο που πρέπει να κερδίσουμε» είναι μια συνθηματική φράση που έχει χρησιμοποιηθεί από όλους σχεδόν τους ηγέτες του κόσμου σε εν μέρει τροποποιημένη μορφή (Šraunović 2020). Σύμφωνα με τη Štrkalj Despot (2020), σχεδόν όλες οι ασθένειες εννοιολογούνται με τη βοήθεια μιας πολεμικής μεταφοράς, επειδή οι ασθένειες θεωρούνται «μικροί πόλεμοι μεταξύ ενός επιτιθέμενου εχθρικού στρατού (ιοί, βακτηρίδια) και ενός αμυντικού στρατού (τα αντισώματά μας)». Με τη χρήση του πολεμικού πολιτικού λόγου η κοινωνία μπορεί να κινητοποιηθεί, το ηθικό μπορεί να ανυψωθεί και η προθυμία των πολιτών να κάνουν ορισμένες θυσίες μπορεί να επηρεαστεί (Šraunović 2020). Εκτός από το ότι επηρέασαν τα συναισθήματα των δεκτών των μηνυμάτων και

προκαλούσαν φόβο, οι μεταφορές του πολέμου ενθάρρυναν τα πατριωτικά συναισθήματα προς την εκάστοτε απειλούμενη χώρα, την ενότητα και την αλληλεγγύη μεταξύ των πολιτών (Silaški στο Stevanović 2022).

Εκτός από τις μεταφορές του πολέμου είναι αξιοσημείωτες και εκείνες που σχετίζονται με φυσικές καταστροφές και στοιχεία, όπως το νερό και η φωτιά. Τέτοιες μεταφορές χρησιμοποιούνται για να μεταδοθούν σημαντικά μηνύματα στο κοινό σε μια τέτοια εκτάκτου ανάγκης κατάσταση. Σε μια κατάσταση όπου είμαστε παθητικοί και η επιδημία είναι ενεργή, εννοιολογούμε την επιδημία σε γενικό επίπεδο ως καταστροφή (Štrkalj Despot 2020).

Γενικά, θα δούμε πως κάθε τύπος μεταφοράς έχει μια σημαντική λειτουργία στον λόγο της πανδημικής κρίσης και πως έχουν κοινό σημείο την πειθώ. Επίσης, οι μεταφορές αποτελούν «ένα αναντικατάστατο μέσο συναισθηματικής χειραγώγησης αναδεικνύοντας τις πτυχές του κινδύνου, του φόβου και της αβεβαιότητας που συνδέονται με την εμφάνιση και την εξάπλωση του κορονοϊού», όπως αναφέρει η Silaški (Silaški στο Stevanović 2022). Η ανάλυση των ευρημάτων της μελέτης που ακολουθεί θα συνεισφέρει στην αποκωδικοποίηση του βιώματος του κορονοϊού.

4. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Το εμπειρικό κομμάτι περιλαμβάνει την καταγραφή ενδεικτικών εννοιολογικών μεταφορών και μετωνυμιών για τον COVID-19 που επικρατούν στον δημόσιο διαδικτυακό λόγο και πιο συγκεκριμένα στα πρωτοσέλιδα, στα άρθρα ή στους τίτλους ψηφιακών εφημερίδων από το ξέσπασμα της πανδημίας στην Ελλάδα και στη Σερβία (Μάρτιος 2020) μέχρι περίπου δέκα μήνες μετά (Δεκέμβριος 2020). Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα μας προέρχεται από άρθρα ή στήλες πέντε πανελλαδικών εφημερίδων: ΤΑ ΝΕΑ, ΤΟ ΒΗΜΑ, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Η Εφημερίδα των Συντακτών, LiFO και inNewspaper, και από τις σερβικές εφημερίδες Politika, Kurir και Novosti, σε ψηφιακή μορφή, όπως και τις ιστοσελίδες της BBC και της Radio Slobodna Evropa στη σερβική γλώσσα. Ως λέξεις κλειδιά για την αναζήτηση τόσο στα ελληνικά άρθρα όσο και στα σερβικά χρησιμοποιήθηκαν οι λέξεις «ιός»/virus, «κορωνοϊός» / korona/ koronavirus, «πανδημία»/ pandemija, «επιδημία»/ epidemija, «covid» / kovid. Συνολικά παρουσιάζονται 43 παραδείγματα κατηγοριοποιημένα σε 5 εννοιολογικές μεταφορές: Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΙΟΥ ΩΣ ΠΟΛΕΜΟΣ, Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΑΠΕΙΛΗ, Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΣΚΟΤΑΔΙ, Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ και Ο ΙΟΣ ΦΟΝΙΑΣ. Μέσα από τη συγκριτική ανάλυση των μεταφορών θα αναδειχθεί η εννοιολογική δομή του μεταφορικού λόγου (Lakoff & Johnson 1980· Lakoff 1987· Kövecses 2002, 2020).

5. ΑΝΑΛΥΣΗ

Η ανάλυση βασίζεται στις αρχές της Θεωρίας της Εννοιολογικής Μεταφοράς (Lakoff & Johnson 1980· Lakoff 1993· Kövecses 2002, 2020). Όπως αναφέρθηκε, για να δημιουργηθεί μια μεταφορά, γνώση ή διακριτές ιδιότητες από το οικείο πεδίο-πηγή (source domain) μεταφέρονται ή αντιστοιχίζονται στο λιγότερο οικείο πεδίο-στόχο (target domain). Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, η πιο συχνή εννοιολογική μεταφορά είναι η μεταφορά της ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ ΩΣ ΕΜΠΟΛΕΜΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (Senkbeil & Horpe 2016). Όπως τονίζουν οι Γαβριηλίδου και Μητσιαάκη (2022: 210), η μεταφορά αυτή χρησιμοποιείται για πρώτη φορά από τον Έλληνα πρωθυπουργό στο πρώτο του διάγγελμα για τον κορονοϊό:

(1) *Είμαστε σε πόλεμο με αόρατο, αλλά όχι ανίκητο εχθρό*, (Η Καθημερινή, 17-3-2020).

Αλλά όπως θα δούμε στα παραδείγματα και ο Πρόεδρος της Σερβίας Αλεξάνταρ Βούτσιτς χρησιμοποιεί επίσης την ίδια μεταφορά. Καταγράψαμε, λοιπόν, τις ακόλουθες κοινές αντιστοιχίσεις. Δίνονται περισσότερα παραδείγματα στη σερβική, ώστε να αναδειχθεί η κοινή εννοιοποίηση του κορονοϊού⁴.

Α) Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΙΟΥ ΩΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

(2) „Srbija je od danas u ratu protiv nevidljivog protivnika, opasnog i orakog koga mora da pobedi “ (Α. Vučić)	«Η Σερβία από σήμερα είναι σε πόλεμο ενάντια σε έναν αόρατο, επικίνδυνο και μοχθηρό αντίπαλο τον οποίον πρέπει να νικήσει » (Α. Βούτσιτς)	Slobodna Evropa	15/3/2020
(3) Naši naučnici u borbi protiv pandemije	Οι επιστήμονές μας στον αγώνα κατά της πανδημίας	Politika	2/10/2020
(4) Окончајте ратове, боримо се против вируса	Τερματίστε τους πολέμους, πολεμάμε εναντίον του ιού	Politika	23/3/2020
(5) Sever Italije na kolenima ! Virus ne posustaje, broj novozaraženih meri se hiljadama, a mrtvih u stotinama	Η βόρεια Ιταλία στα γόνατα ! Ο ιός δεν υποχωρεί, ο αριθμός νέων κρουσμάτων μετριέται σε χιλιάδες, και οι νεκροί σε εκατοντάδες	Kurir	27/3/2020

⁴ Για τη λέξη *κορονοϊός* διατηρούμε την ορθογραφία του πρωτοτύπου. Επίσης στις στήλες προς τα δεξιά αναγράφεται η εφημερίδα όπου εντοπίστηκε το παράδειγμα, καθώς και η ημερομηνία του άρθρου.

(6) У првим редовима током борбе против вируса корона у Србији био је примаријус др Предраг Кон.	Στην πρώτη γραμμή κατά τη διάρκεια της μάχης κατά του κορονοϊού στη Σερβία ήταν ο др Прέντραγκ Кон.	Politika	9/5/2020
(7) Udar na jesen: Napašće nas u isto vreme i virus gripa i deset puta jača korona!	Χτύπημα το φθινόπωρο: Θα μας επιτεθούν ταυτόχρονα ο ιός της γρίπης και δέκα φορές πιο δυνατός ο κορονοϊός!	Kurir	7/7/2020

Αντίστοιχα στα ελληνικά:

(8) Γυναίκα 102 ετών νίκησε τον κορωναϊό και πήρε εξιτήριο	TA NEA	28/11/2020
(9) Έλληνες επιστήμονες δοκιμάζουν φάρμακα για να πολεμήσουν τον κορωναϊό	TA NEA	31/3/2020
(10) Η κάμερα της δημόσιας τηλεόρασης μπήκε σε μονάδα εντατικής θεραπείας στο Αττικό και κατέγραψε τον ηρωισμό των γιατρών και νοσηλευτών που δίνουν καθημερινή μάχη για να σώσουν ασθενείς που έχουν προσβληθεί από τον κορονοϊό.	News24/7 ⁵	7/4/2020

Οι πολεμικές και στρατιωτικές μεταφορές αποτελούν ένα κοινό αφηγηματικό μοτίβο, το οποίο μπορεί να ωθήσει ιδεολογικά και ψυχολογικά τις μάζες, αξιώνοντας προσωπικές θυσιές και ενότητα απέναντι στον αόρατο εχθρό (Φιλιππίδης 2020), ακόμα και όταν πρόκειται για έναν ιό. Είναι χαρακτηριστικό ότι χρησιμοποιούνται λέξεις όπως «πολεμώ», «νικώ» και «αντίπαλος». Στον λόγο των δημοσιογράφων, των πολιτικών, του υγειονομικού προσωπικού και των ασθενών την περίοδο αυτή γινόταν διαρκής μνεία σε μάχες που πρέπει να κερδηθούν στις «δύσκολες και προκλητικές στιγμές» που έρχονται, σε ήρωες που πολεμούν «στην πρώτη γραμμή» του μετώπου και παλεύουν γενναία, και σε έναν εχθρό που οργανώνει επιθέσεις ανά κύματα ή επιφέρει αναμενόμενα δυνατά χτυπήματα.

Ακολουθεί σε συχνότητα η εννοιολογική μεταφορά:

⁵ Αυτή η πηγή αποτελεί εξαίρεση από όσες αναφέρονται και το συγκεκριμένο παράδειγμα συμπεριλαμβάνεται στην εργασία λόγω της παραστατικότητάς του.

Β) Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΑΠΕΙΛΗ

(11) Evropa u paklu korone: Rekordan broj novozaraženih u Nemačkoj, Češkoj i Ukrajini, opaki virus nastavlja da seje smrt	Η Ευρώπη στην κόλαση του κορονοϊού: Ρεκόρ αριθμός νέων κρουσμάτων στη Γερμανία, Τσεχία και Ουκρανία, μοχθηρός ιός συνεχίζει να σπέρνει τον θάνατο	Kurir	16/10/2020
(12) Други талас короне може бити још смртоноснији	Δεύτερο κύμα του κορονοϊού μπορεί να είναι ακόμα πιο θανατηφόρο	Politika	19/5/2020
(13) Hitno upozorenje SZO! Virus je i dalje smrtonosan i brzo se širi : Svet je u novoj opasnoj fazi !	Επείγουσα προειδοποίηση του ΠΟΥ! Ο ιός είναι ακόμα θανατηφόρος και εξαπλώνεται γρήγορα : Ο κόσμος είναι σε νέα επικίνδυνη φάση !	Kurir	19/6/2020
(14) Korona virus prizemljio avione širom sveta	Ο κορονοϊός προσγείωσε αεροπλάνα σε όλο τον κόσμο	BBC	21/2/2020
(15) Koronavirus ispraznio prodavnice u Italiji	Ο κορονοϊός άδειασε τα καταστήματα στην Ιταλία	Politika	25/2/2020

Αντίστοιχα στα ελληνικά:

(16) Στο επίπεδο αυξημένου συναγερμού 4 (κόκκινο) , θα ισχύει αναστολή προσέλευσης κοινού	TA NEA	9/10/2020
(17) Ο Κορωναιός επιστρέφει μετά από περίπου τρεις μήνες μετά τη λήξη της καραντίνας απειλητικός και μαζί και ο φόβος για ένα δεύτερο «κύμα».	TO BHMA	11/8/2020
(18) Γιατί ο κορονοϊός καραδοκεί παντού , χωρίς να περιμένει στην είσοδο ενός καταστήματος	TO BHMA	22/10/2020
(19) Πώς ο κορονοϊός «σάρωσε» τη Βραζιλία	Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	17/7/2020
(20) Ο κορονοϊός βάζει...λουκέτο στο λιανεμπόριο – Ποια καταστήματα παραμένουν ανοιχτά	TO BHMA	18/3/2020

Μια πολύ δυνατή εικόνα απειλής (image schema) αποτελεί η Κόλαση στο παράδειγμα (11), καθώς αντιπροσωπεύει την αιώνια τιμωρία. Ο κίνδυνος και η απειλή επίσης εκφράζονται είτε μέσα από επίθετα όπως «μοχθηρός», «επικίνδυνος», «θανατηφόρος», «απειλητικός», είτε μέσα από την προσωποποίηση του ιού με τα ρήματα «εξαπλώνεται», «αδειάζει», «προσγειώνει», «σαρώνει», «καραδοκεί» και τη φράση «βάζει λουκέτο», είτε μέσα από σενάρια (frames) όπου μεταφερόμαστε μετωνυμικά σε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης κυρίως στον ελληνικό Τύπο. Η μετωνυμία εδρεύει στο ότι το κόκκινο αντιπροσωπεύει μια επείγουσα κατάσταση, μια κατάσταση συναγερμού. Για παράδειγμα, το κόκκινο χρώμα αποδόθηκε στις περιοχές με αυξημένα

κρούσματα. Αυτή η μετωνυμική σύνδεση φαίνεται στο παράδειγμα (16), όπου το χρώμα κόκκινο χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης, ακριβώς όπως και η φράση «αυξημένος συναγερμός».

Εξίσου διαδεδομένη είναι η εννοιολογική μεταφορά:

Γ) Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΣΚΟΤΑΔΙ

(21) Korona ova dva grada zavila u crno : Virus za dan odneo 7 života	Ο κορονοϊός τύλιξε σε μαύρο αυτές τις δύο πόλεις: Ο ιός μέσα σε μία μέρα πήρε 7 ζωές	Kurir	9/7/2020
(22) Pandemija kosi sve pred sobom, crna statistika u SAD: Više Amerikanaca preminulo od korone nego u četiri rata zajedno	Η πανδημία θερίζει τα πάντα μπροστά της, μαύρη στατιστική στις ΗΠΑ: Περισσότεροι Αμερικανοί πέθαναν από κορονοϊό απ' ό,τι στους τέσσερις πολέμους συνολικά	Kurir	1/7/2020
(23) Korona virus pred vratima: Srbija spremna za najcrnji scenario , Hrvatska pojačava mere prevencije	Ο κορονοϊός μπροστά στην πόρτα : η Σερβία έτοιμη για το πιο μαύρο σενάριο , η Κροατία λαμβάνει επιπλέον προληπτικά μέτρα	Novosti	24/2/2020

Αντίστοιχα στα ελληνικά:

(24) Κορωνοϊός: Μεγαλώνει η «μαύρη» λίστα νεκρών και κρουσμάτων	ΤΟ ΒΗΜΑ	27/8/2020
(25) «Μαύρο» ρεκόρ με 130 νεκρούς σε 24 ώρες - 5.736 κρούσματα, 700 οι διασωληνωμένοι	LiFO	14/12/2021

Στα παραδείγματα αυτά, τόσο στα ελληνικά όσο και στα σερβικά, το μαύρο ως χρώμα του πένθους και του θανάτου μετωνυμικά μας φέρνει στο νου το σκοτάδι και τη θλίψη. Το μαύρο επίσης παραπέμπει στον θάνατο, κάτι που είναι ιδιαίτερα έκδηλο στα παραδείγματα (21) και (22). Η χρήση του υπερθετικού βαθμού αυτού του επιθέτου στο παράδειγμα (23) επίσης είναι ενδεικτική, εφόσον παραπέμπει στην πλήρη απουσία του φωτός ή ελπίδας. Το επίθετο «μαύρος» χρησιμοποιείται και ως συνώνυμο των επιθέτων κακός, τρομακτικός, φοβερός, θλιβερός, τραγικός, σκοτεινός, και στην περίπτωση της σερβικής γλώσσας με τον τύπο του υπερθετικού βαθμού περιγράφει λέξεις όπως: το σενάριο, η πρόγνωση, η μέρα, η περίοδος, ο εχθρός, η ήττα, το χιούμορ κ.λπ.

Ακόμα μία κοινή εννοιοποίηση είναι η παρουσίαση της ασθένειας (του κορονοϊού) ως φυσική καταστροφή:

Δ) Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

(26) Корона би могла тињати у Африци неколико година	Ο κορονοϊός θα μπορούσε να σιγοκαίει στην Αφρική μερικά χρόνια	Politika	9/5/2020
(27) Korona se širi poput požara : Zaražen muškarac otišao u crkvu pa inficirao 53 ljudi, a oni nastavili da šire virus	Ο κορονοϊός εξαπλώνεται σαν πυρκαγιά : Μολυσμένος άντρας πήγε στην εκκλησία και μόλυνε 53 άτομα, τα οποία συνέχισαν να μεταδίδουν τον ιό	Kurir	6/8/2020
(28) Пандемија ствара цунами мржње и ксенофобије	Η πανδημία δημιουργεί ένα τσουνάμι μίσους και ξενοφοβίας	Politika	8/5/2020
(29) Србија ће спремно дочекати нови талас вируса	Η Σερβία θα είναι έτοιμη να υποδεχτεί το νέο κύμα του ιού	Politika	29/5/2020

Αντίστοιχα στα ελληνικά:

(30) « Φουντώνει » ο κορωνοϊός: Ανησυχεί η διασπορά - Αύξηση ασθενών σε ΜΕΘ	ΤΟ ΒΗΜΑ	11/8/2020
(31) Νέα σύσκεψη για τον κορωνοϊό, υπό τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη σήμερα, εν μέσω των φόβων για αναζωπύρωση της πανδημίας στη χώρα	ΤΟ ΒΗΜΑ	19/8/2020
(32) Μπορούμε να απωθήσουμε το κύμα που φαίνεται να βρίσκεται πολύ κοντά μας μεταθέτοντάς το χρονικά	Η Εφημερίδα των Συντακτών	30/7/2020
(33) Για παράδειγμα, στην Αττική, η οποία τις τελευταίες ημέρες βρίσκεται στο «μάτι» του κυκλώνα , θέατρα και κινηματογράφοι θα λειτουργήσουν με 30% της πληρότητάς τους	ΤΑ ΝΕΑ	11/10/2020
(34) Κορωνοϊός: Η Ευρώπη στη δίνη της πανδημίας	ΤΟ ΒΗΜΑ	6/4/2020

Όπως βλέπουμε στα παραδείγματα (27) και (30), η φωτιά είναι εκείνο το φυσικό στοιχείο, το οποίο είναι δύσκολο να ελεγχθεί και να συγκρατηθεί

εάν «φουντώσει» και «εξαπλωθεί». Τότε μεταμορφώνεται σε πυρκαγιά, η οποία προκαλεί καταστροφές. Μεταφορικά και ο ιός σιγοκαίει, ώσπου να «αναζωπυρωθεί» σαν φωτιά ή να σβήσει.

Επιπλέον, είναι χαρακτηριστικό ότι η λέξη «κύμα» χρησιμοποιείται στην ορολογία της ιολογίας και στα ελληνικά και στα σερβικά αντίστοιχα, όπως φαίνεται στα παραδείγματα (29) και (32). Εάν ερμηνευτεί με βάση το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (ΛΚΝ)⁶ και τη μεταφορική σημασία της, θα δούμε ότι αποδίδεται και ως «φυσικό φαινόμενο μεγάλης έντασης και περιορισμένης διάρκειας», και ως «κοινωνικό ή ηθικό φαινόμενο, συνήθως αρνητικό, που παρουσιάζεται σε μεγάλη έκταση», κάτι που ανακαλεί στη συνείδηση του ανθρώπου φαινόμενα όπως είναι η βία, η οργή, η δυσαρέσκεια, η κοινωνική αντίδραση κτλ. Τον ίδιο συνειρμό θα προκαλούσε και μία σειρά μεγάλων καταστροφικών θαλάσσιων κυμάτων, δηλαδή το τσουνάμι.

Επίσης, οι περιστροφικές κινήσεις του ανέμου ή του νερού οι οποίες κρύβονται πίσω από τις λέξεις «κυκλώνας» και «δίνη» θυμίζουν μεγάλες αναταραχές και γενικά μια ασταθή, συνεχώς μεταβαλλόμενη κατάσταση.

Τέλος, μια άλλη κοινή εννοιολογική μεταφορά είναι η παρουσίαση του κορονοϊού ως φονιά ή ως δράστη που άλλοτε παίρνει ανθρωπομορφικά χαρακτηριστικά και άλλοτε υπερφυσικά:

Ε) Ο ΙΟΣ ΦΟΝΙΑΣ

(35) Virus i Kina: Više od 200 ljudi zaraženo „misterioznim“ virusom, tri osobe umrle	Ο ιός και η Κίνα: Πάνω από 200 άτομα μολυσμένα από « μυστηριώδη » ιό, τρεις νεκροί	BBC	20/1/2020
(36) „Srbija je od danas u ratu protiv nevidljivog protivnika, opasnog i opakog koga mora da pobedi“	«Η Σερβία από σήμερα είναι σε πόλεμο ενάντια σε έναν αόρατο, επικίνδυνο και μοχθηρό αντίπαλο τον οποίον πρέπει να νικήσει»	Slobodna Evropa	15/3/2020
(37) Korona je kao čudovište! Hrvatski epidemiolog upozorava: Evo šta virus krije od nas i šta će se desiti ako se opustimo!	Ο κορονοϊός είναι σαν τέρας! Κροάτης επιδημιολόγος προειδοποιεί: Να τι κρύβει ο ιός από μας και τι θα συμβεί αν χαλαρώσουμε!	Kurir	20/4/2020

⁶ https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%BA%CF%8D%CE%BC%CE%B1&dq

Αντίστοιχα στα ελληνικά:

(38) Ο καθηγητής εξηγεί: «Δεν γνωρίζουμε και δεν φανταζόμαστε πόσο ύπουλος είναι ο κορωνοϊός.»	TA NEA	6/10/2020
(39) Στο Μιλάνο ο κορωνοϊός σκότωσε εξαπλάσιους ανθρώπους, απ' ότι ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, με τους βομβαρδισμούς, στον άμαχο πληθυσμό	LiFO	18/4/2020
(40) Παγκόσμιος φονιάς ο κορωνοϊός – Μετά την Ιταλία, έρχεται η σειρά για Ισπανία και ΗΠΑ	inNewspaper	25/3/2020
(41) Ο « σίριαλ κίλερ » δείχνει τις προθέσεις του με τη διασπορά κρουσμάτων	Η Εφημερίδα των Συντακτών	30/7/2020

Μια τέτοια γλωσσική προσέγγιση στο πρόβλημα υγείας δεν είναι ασυνήθιστη, επειδή οι άνθρωποι πολύ συχνά μιλούν για ένα ξένο σώμα ή έναν θανάσιμο εισβολέα, όταν μιλούν για ασθένειες. Με αυτόν τον τρόπο, όπως προαναφέρθηκε, αυτά τα γλωσσικά εργαλεία χρησιμοποιούνται για να κατανοήσουν ή να εξηγήσουν λιγότερο οικείες έννοιες.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι υπάρχουν και περιπτώσεις όπου συνυπάρχει η μετωνυμία και η μεταφορά (Goossens 2002) και δημιουργούνται λιγότερο συμβατικοί μεταφορικοί δεσμοί που δεν συναντιούνται απαραίτητα και στις δυο γλώσσες. Για παράδειγμα η λέξη «**θήρισε**» μετωνυμικά φέρνει στο νου μας το δρεπάνι που κρατάει ο Χάρος και μεταφορικά χτίζουμε ξανά το νοητό σενάριο του επικείμενου Θανάτου (παράδειγμα 42).

(42) Нови вирус код нас покоσιο више жена	Νέος ιός σε μας θήρισε περισσότερες γυναίκες	Politika	26/3/2020
--	---	----------	-----------

Αντίστοιχα στα ελληνικά, η λέξη «**ξυπόλυτοι**» στο παράδειγμα (43) φέρνει στο νου την παροιμία «**ξυπόλυτος στα αγκάθια**» χτίζοντας έτσι τη μεταφορά της απειλής και του κινδύνου καθώς δεν διαθέτουμε τα μέσα αντιμετώπισης του νέου ιού. Μετωνυμικά, επίσης, ένα ξυπόλυτο πόδι είναι ευάλωτο σε τραύματα και πληγές από την έκθεση σε ένα δρόμο, σε χαλίκια, πέτρες κλπ.

(43) « Ξυπόλυτοι » απέναντι στον κορονοϊό	Η Εφημερίδα των Συντακτών	20/11/2020
--	---------------------------	------------

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, στην έρευνά μας παρατηρούμε ένα κοινό δίκτυο νοηματικών συσχετισμών (Fauconnier & Turner 1998) και στις δύο κοινότητες. Συνολικά επιλέχθηκαν 43 ενδεικτικά παραδείγματα από ψηφιακές σερβικές και ελληνικές εφημερίδες, τα οποία κατηγοριοποιήθηκαν σε 5 εννοιολογικές μεταφορές: Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΙΟΥ ΩΣ ΠΟΛΕΜΟΣ, Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΑΠΕΙΛΗ, Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΣΚΟΤΑΔΙ, Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ και Ο ΙΟΣ ΦΟΝΙΑΣ. Συγκρίνοντας τα παραδείγματα, το δείγμα υποδεικνύει μια ταύτιση στον τρόπο περιγραφής της πανδημίας τόσο στον σερβικό όσο και στον ελληνικό Τύπο. Η κυρίαρχη εννοιολογική μεταφορά είναι εκείνη του πολέμου, η οποία λειτούργησε στον δημόσιο λόγο ως εξαιρετικά αποτελεσματικό μέσο ενστάλαξης φόβου, αλλά και υπακοής στις αρχές (Silaški στο Stevanović 2022). Αντίστοιχα, η χρήση μεταφορών της φυσικής καταστροφής έδωσε έμφαση στο καταστροφικό αποτύπωμα της πανδημίας.

Όπως επισημαίνουν οι Γαβριηλίδου και Μητσιακή (2022: 204) τέτοιες εννοιολογικές μεταφορικές συνάψεις «προτεραιοποιούν νοήματα κατευθύνοντας τους δέκτες συστηματικά να αντιληφθούν τη νόσο μέσα από συγκεκριμένες οπτικές που έμμεσα επιβάλλουν συγκεκριμένες συμπεριφορές».

Γενικά, θα λέγαμε ότι η έρευνα επιβεβαιώνει ότι ο μεταφορικός λόγος λειτουργεί ως μέσο πειθούς και μας επηρεάζει ασυνείδητα (Charteris - Black 2004). Για παράδειγμα, κατά την πρώτη περίοδο του κορονοϊού, καλλιεργήθηκε η ιδέα μιας παγκόσμιας «συλλογικής κοινότητας» που επαναπροσδιορίζει τις προσωπικές σχέσεις και κοινωνικές σχέσεις εξαιτίας ενός άγνωστου ιού. Αυτό επισημαίνει και την ανάγκη να εικονοποιήσουμε την πανδημία με πιο οικείες έννοιες που στηρίζονται στην ανθρώπινη εμπειρία και το βίωμα, ακόμα και αν έχουμε στο προσκήνιο δύο ξεχωριστούς πολιτισμούς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γαβριηλίδου & Μητσιακή 2022: Ζ. Γαβριηλίδου, Μ. Μητσιακή, Εννοιολογική και κριτική ανάλυση των μεταφορών για τον κορονοϊό στον δημόσιο διαδικτυακό λόγο. *Aegean Working Papers in Ethnographic Linguistics*, 3, 202–229 [Online], [<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/awpel/article/view/29956>].
- Γιαλαμπούκη 2008: Ε. Γιαλαμπούκη, *Δημοσιογραφικός Λόγος και Διακειμενικότητα* [Διδακτορική Διατριβή]. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Charteris - Black 2004: J. Charteris - Black, *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. London: Springer.

- Fauconnier & Turner 1998: G. Fauconnier, M. Turner, Conceptual integration networks. *Cognitive Science*, 22(2), 133–187.
- Fauconnier & Turner 2002: G. Fauconnier, M. Turner, *The way we think: Conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic Books.
- Fillmore 2006: C. J. Fillmore, Frame Semantics. In D. Geeraerts (ed.), *Cognitive Linguistics: Basic Readings* (pp. 373–400). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Geeraerts 2006: D. Geeraerts, *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. New York: Mouton De Gruyter.
- Goossens 2002: L. Goossens, Metaphonymy: The Interaction of Metonymy and Metaphor in Expressions of Linguistic Action. In R. Dirven & Ralf Pörings (eds.), *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* (pp. 249–377). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Hauser & Schwarz 2020: D. J. Hauser, N. Schwarz, Battle metaphors undermine cancer treatment and prevention and do not increase vigilance. *Health Communication*, 35(13), 1698–1704.
- Kövecses 2002: Z. Kövecses, *Metaphor: A Practical Introduction*. New York: Oxford University Press.
- Kövecses 2020: Z. Kövecses, *Extended Conceptual Metaphor Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff & Johnson 1980: G. Lakoff, M. Johnson, *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff 1987: G. Lakoff, *Women, Fire and Dangerous Things*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff 1993: G. Lakoff, The contemporary theory of metaphor. In A. Ortony (ed.), *Metaphor and Thought* (pp. 202–251). Cambridge: Cambridge University Press. Republished in 2006 in D. Geeraerts (ed.), *Cognitive Linguistics: Basic Readings* (pp. 185–238). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Πολίτης 2001: Π. Πολίτης, Μέσα μαζικής ενημέρωσης: το επικοινωνιακό πλαίσιο και η γλώσσα τους. Στο Α. - Φ. Χριστίδης (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας [Online], [https://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_b10/index.html].
- Senkbeil & Hoppe 2016: K. Senkbeil, N. Hoppe, 'The sickness stands at your shoulder ...': Embodiment and cognitive metaphor in Hornbacher's *Wasted: A Memoir of Anorexia and Bulimia*. *Language and Literature*, 25(1), 3–17.
- Semino, Demjén & Demmen 2018: E. Semino, Z. Demjén, J. Demmen, An Integrated Approach to Metaphor and Framing in Cognition, Discourse, and Practice, with an Application to Metaphors for Cancer. *Applied Linguistics*, 39(5), 625–645.

- Stevanović 2022: M. Stevanović, Metafore kao mehanizmi manipulacije u doba pandemije. *Danas* [Online], [<https://www.danas.rs/vesti/drustvo/metafore-kao-mehanizmi-manipulacije-u-doba-pandemije/>].
- Španović 2020: I. Španović, Mobilisano društvo: U ratu su građani uvek pešadija, a svaka neposlušnost je ravna izdaji. *VOICE* [Online], [<https://voice.org.rs/mobilisano-drustvo-u-ratu-su-gradani-uvek-pesadija-a-svaka-neposlusnost-je-ravna-izdaji/>].
- Štrkalj Despot 2020: K. Štrkalj Despot, Kako koronavirus mijenja jezik kojim govorimo (i mislimo)? *Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika* 7(2), 1–7.
- Φιλιππίδης 2020: Χ. Φιλιππίδης, *Είμαστε σε πόλεμο με έναν αόρατο εχθρό: πανδημία, βιοπολιτική και αντιεξέγερση*. Αθήνα: Εκδόσεις Futura.
- Wallis & Nerlich 2005: P. Wallis, B. Nerlich, Disease metaphors in new epidemics: the UK media framing of the 2003 SARS epidemic. *Social Science & Medicine*, 60(11), 2629–2639.

Ηλεκτρονικές πηγές

- (1) Retrieved from: <https://www.tovima.gr/2020/03/17/politics/mitsotakis-eimaste-se-polemo-me-enan-extthro-aorato-alla-oxi-anikito/>, 11.8 – 11.9.2022
- (2), (36) Retrieved from: <https://www.slobodnaevropa.org/a/30489288.html>, 11.8–11.9.2022
- (3) Retrieved from: <https://www.politika.rs/scc/clanak/463732/%D0%9D%D0%B0%D1%88%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8-%D1%83-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-D1%82%D0%B8%D0%B2-%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D1%98%D0%B5>, 11.8 – 11.9.2022
- (4) Retrieved from: <https://www.politika.rs/scc/clanak/450681/%D0%93%D1%83%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%88-%D0%9E%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%98%D1%82%D0%B5-%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BE-%D1%81%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2-%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B0>, 11.8 – 11.9.2022
- (5) Retrieved from: <https://www.kurir.rs/planeta/3436083/sever-italije-na-kolenima-virus-ne-posustaje-broj-novozarazenih-meri-se-hiljadama-amrtvih-u-stotinama-kurir-tv>, 11.8–11.9.2022

- (6) Retrieved from: <https://www.politika.rs/scc/clanak/453807/Jos-nismo-blizu-pobede-nad-virusom-korona>, 11.8 – 11.9.2022
- (7) Retrieved from: <https://www.kurir.rs/vesti/drustvo/3493065/udar-na-jesen-napasce-nas-u-isto-vreme-i-virus-gripa-i-deset-puta-jaca-korona>, 11.8 – 11.9.2022
- (8) Retrieved from: <https://www.tanea.gr/2020/11/28/greece/gynaika-102-eton-nikise-ton-koronaio-kai-pire-eksitirio/>, 11.8 – 11.9.2022
- (9) Retrieved from: <https://www.tanea.gr/2020/03/31/health/ellines-epistimones-dokimazoun-farmaka-gia-na-polemisoun-ton-koronaio/>, 11.8 – 11.9.2022
- (10) Retrieved from: <https://www.news247.gr/ellada/koronoios-plana-mesa-sto-attiko-ekei-pou-dinetai-i-megali-maxi/>, 11.8 – 11.9.2022
- (11) Retrieved from: <https://www.kurir.rs/planeta/3549681/evropa-u-paklu-korone-rekordan-broj-novozarazenih-u-nemackoj-ceskoj-i-ukrajini-opaki-virus-nastavlja-da-seje-smrt>, 11.8–11.9.2022
- (12) Retrieved from: <https://www.politika.rs/scc/clanak/454426/%D0%A1%D0%97%D0%9E-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%B8-%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%81-%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B5-%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%B5-%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B8-%D1%98%D0%BE%D1%88-%D1%81%D0%BC%D1%80%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%98%D0%B8>, 11.8 – 11.9.2022
- (13) Retrieved from: <https://www.kurir.rs/planeta/3483711/hitno-upozorenje-szo-virus-je-i-dalje-smrtonosan-i-brzo-se-siri-svet-je-u-novoj-opasnoj-fazi>, 11.8 – 11.9.2022
- (14) Retrieved from: <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-51587070>, 11.8 – 11.9.2022
- (15) Retrieved from: <https://www.politika.rs/sr/foto-galerija/339664/Koronavirus-ispraznio-prodavnice-u-Italiji>, 11.8 – 11.9.2022
- (16) Retrieved from: <https://www.tanea.gr/2020/10/09/lifearts/pos-tha-leitourgisoun-theatra-kinimatografoi-kai-mouseia-ana-epipedo-synagermou/>, 11.8 – 11.9.2022
- (17), (30) Retrieved from: <https://www.tovima.gr/2020/08/11/society/fountonei-o-koronoios-anisyxei-i-diaspora-ayksithikan-oi-astheneis-stis-meth/>, 11.8 – 11.9.2022
- (18) Retrieved from: <https://www.tovima.gr/2020/10/22/politics/koronoios-to-diaggelma-mitsotaki-ayta-einai-ta-dyo-nea-metra/>, 11.8 – 11.9.2022
- (19) Retrieved from: <https://www.kathimerini.gr/world/1087971/pos-o-koronoios-sarose-ti-vrazilia-fotografies/>, 11.8 – 11.9.2022

- (20) Retrieved from: <https://www.tovima.gr/2020/03/18/society/o-koronoios-vazei-louketo-sto-lianemporio-poia-katastimata-paramenoun-anoixta/>, 11.8 – 11.9.2022
- (21) Retrieved from: <https://www.kurir.rs/vesti/srbija/3494667/korona-ova-dva-grada-zavila-u-crno-virus-za-dan-odneo-6-zivota>, 11.8 – 11.9.2022
- (22) Retrieved from: <https://www.kurir.rs/planeta/3489749/pandemija-kosivse-pred-sobom-crna-statistika-u-sad-vise-amerikanaca-preminulo-od-korone-nego-u-cetiri-rata-zajedno>, 11.8–11.9.2022
- (23) Retrieved from: <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:849257-Korona-virus-PRED-VRATIMA-Srbija-spremna-za-NAJCRNji-scenario-Hrvatska-POJACAVA-mere-prevencije>, 11.8 – 11.9.2022
- (24) Retrieved from: <https://www.tovima.gr/2020/08/27/society/koronoios-259-nea-krousmata-6-thanatoi-to-teleytaio-24oro/>, 11.8 – 11.9.2022
- (25) Retrieved from: <https://www.lifo.gr/now/greece/koronoios-stin-ellada-130-thanatoi-se-24-ores-5736-kroysmata-700-oi-diasolinomenoi>, 11.8 – 11.9.2022
- (26) Retrieved from: <https://www.politika.rs/scc/clanak/453779/%D0%A1%D0%97%D0%9E-%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8-%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B0-%D1%82%D0%B8%D1%9A%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D1%83-%D0%90%D1%84%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B8-%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0>, 11.8 – 11.9.2022
- (27) Retrieved from: <https://www.kurir.rs/planeta/3510057/korona-se-siri-poput-pozara-zarazen-muskarac-otisao-u-crkvu-pa-inficirao-53-ljudi-pokrenuo-zariste>, 11.8–11.9.2022
- (28) Retrieved from: <https://www.politika.rs/scc/clanak/453723/%D0%93%D1%83%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%88-%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B0-%D1%86%D1%83%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8-%D0%BC%D1%80%D0%B6%D1%9A%D0%B5-%D0%B8-%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%98%D0%B5>, 11.8 – 11.9.2022
- (29) Retrieved from: <https://www.politika.rs/scc/clanak/455094/%D0%A1%D1%80%D0%B1%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D1%9B%D0%B5-%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%BE-%D0%B4%D0%BE%D1%87%D0%B5>

- D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%81-%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B0, 11.8 – 11.9.2022
- (31) Retrieved from: <https://www.tovima.gr/2020/08/19/politics/koronoios-ektakti-syskepsi-ypo-ton-mitsotaki-en-anamoni-neon-metron/>, 11.8 – 11.9.2022
- (32), (41) Retrieved from: https://www.efsyn.gr/ellada/ygeia/254088_o-sirial-kiler-deihnei-tis-protheseis-toy-me-ti-diaspora-kroysmaton, 11.8 – 11.9.2022
- (33) Retrieved from: <https://www.tanea.gr/2020/10/11/lifearts/koronaioi-pos-tha-leitourgoun-apo-deytera-theatra-kinimatografoi-kai-mouseia/>, 11.8 – 11.9.2022
- (34) Retrieved from: <https://www.tovima.gr/2020/04/06/inbox/koronoios-i-eyropi-sti-dini-tis-pandimias-to-sxedio-marsal-kai-to-eyroomologo/>, 11.8 – 11.9.2022
- (35) Retrieved from: <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-51173458>, 11.8 – 11.9.2022
- (37) Retrieved from: <https://www.kurir.rs/planeta/3450557/korona-je-kao-cudoviste-hrvatski-epidemilog-upozorava-evo-sta-virus-krije-od-nas-i-stace-se-desiti-ako-se-opustimo>, 11.8–11.9.2022
- (38) Retrieved from: <https://www.tanea.gr/2020/10/06/greece/sygklonistiki-martyria-oi-efialtes-mou-synantiontan-me-tis-eikones-ton-nekroforon/>, 11.8 – 11.9.2022
- (39) Retrieved from: <https://www.lifo.gr/now/world/sto-milano-o-koronoios-prokalesi-exaplasio-arithmo-nekron-ap-oti-o-deyteros-pagkosmios>, 11.8 – 11.9.2022
- (40) Retrieved from: <https://www.in.gr/2020/03/25/world/pagkosmios-fonias-o-koronaioi-meta-tin-italia-erxetai-seira-gia-ispania-kai-ipa-grafimata/>, 11.8 – 11.9.2022
- (42) Retrieved from: <https://www.politika.rs/scc/clanak/450925/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81-%D0%BA%D0%BE%D0%B4-%D0%BD%D0%B0%D1%81-%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BE-%D0%B2%D0%B8%D1%88%D0%B5-%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B0>, 11.8–11.9.2022
- (43) Retrieved from: https://www.efsyn.gr/oikonomia/elliniki-oikonomia/270282_xypolytoi-apenanti-ston-koronoio, 11.8 – 11.9.2022

Dina Dmitrović
University of Belgrade
Department of Modern Greek Studies

Martha Lambropoulou
University of Belgrade
Department of Modern Greek Studies

Vojkan Stojičić
University of Belgrade
Department of Modern Greek Studies

**DEPICTION OF THE FIRST WAVE OF THE COVID-19 PANDEMIC
IN SERBIAN AND GREEK PRESS AND THE USE OF METAPHOR**

Summary

This paper attempts to investigate the depiction of the first wave of the COVID-19 pandemic in the Serbian and Greek press. More specifically, the focus is on the experience of the disease, as it found expression through the metaphorical discourse, thus sketching a map of how the pandemic was initially perceived metaphorically in the Serbian and Greek communities, respectively. The empirical part includes the recording and comparative analysis of metaphors used in Serbian and Greek newspaper articles during the period March–December 2020. A total of 43 examples are presented, categorized into five conceptual metaphors: DEALING WITH THE VIRUS AS WAR, DISEASE AS A THREAT, DISEASE AS DARKNESS, DISEASE AS A NATURAL DISASTER and THE KILLER VIRUS, based on the principles of Conceptual Metaphor Theory (Lakoff & Johnson 1980; Lakoff 1993; Kövecses 2002, 2020). The examples indicate identical patterns in the way the pandemic is described in both Serbian and Greek press. The dominant conceptual metaphor is that of war (e.g. virus is “the enemy” that we have to “fight” and to “win”), which functions in public discourse as an extremely effective means of instilling fear and obedience to the authorities (Silaški in Stevanović 2022). The use of metaphors of natural disaster (e.g. fire, flood, tsunami or cyclone) emphasizes the devastating impact of the pandemic. Very frequent use of black as the color of mourning and death metonymically brings to mind darkness and sadness and also refers to death (e.g. black list, black record, black statistics etc.). Additionally, the findings of the research confirm that metaphor works as a means of persuasion and affects us unconsciously (Charteris-Black 2004). The idea of a global «collective community» that redefines personal and social relations because of an unknown virus was cultivated. Finally, the need to visualize the pandemic with more familiar concepts that are based on human experience is also detected, although we are dealing with two separate cultures.

Keywords: COVID-19, Serbian and Greek press, Metaphor, Conceptualization